

Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalla sosiaali- ja terveydenhuoltoa sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi (VN/8871/2019)

Diakonia-ammattikorkeakoulu (Diak) esittää, että soteuudistuksessa ammattikorkeakoulujen sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden harjoittelusta tehdään maksutonta samaan tapaan kuin yliopistojen ja ammatillisen koulutuksen sosiaali- ja terveysalojen koulutuksissa. Ammattikorkeakoulut ovat tehneet tätä koskevan esityksen viime vaalikaudella käsittelemättä jääneeseen sote-järjestämislakiin. Tämä esitys ei valitettavasti näytä sisältyvän nyt lausunnolla olevaan sote-lakipakettiin.

Sote- ja maakuntauudistus mahdollistaa harjoittelukäytäntöjen uudistamisen. Tälle on tarvetta, koska mittavista harjoittelumaksuista huolimatta harjoittelupaikkojen saatavuudessa on ollut ongelmia. Harjoittelupaikkojen tarve kasvaa merkittävästi, koska ammattikorkeakoulut ovat saaneet vuonna 2020 ja ovat saamassa vuosina 2021–2022 uusia aloituspaikkoja sosiaali- ja terveysalan työvoimatarpeisiin vastaamiseksi. Lisäksi okm on keväällä 2020 linjannut sairaanhoitajakoulutusta säätelevään EU-direktiiviin vedoten, että simulaatio-opetusta ei voida lukea kliinisen harjoittelun opintopisteisiin. Tämä tulee myös lisäämään merkittävästi terveysalan harjoittelupaikkojen tarvetta, sillä lähes kaikki ammattikorkeakoulut ovat sisällyttäneet aiemmin noin 15 opintopistettä simulaatio-opetusta osaksi direktiivin edellyttämää kliinistä harjoittelua. Okm:n linjauksen seurauksena jokaista terveysalan opiskelijaa kohti tarvitaan vastaava määrä lisää harjoittelua terveysalan toimintaympäristöissä.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuun kokoaminen mahdollistaa sote-maakunnan ja ammattikorkeakoulun välisen yhteistyön tiivistämisen harjoittelujen suunnittelussa ja toteuttamisessa laadukkaalla tavalla. Uusissa sote-maakunnissa on kiinnitettävä erityistä huomiota harjoittelupaikkojen riittävän määrän turvaamiseen alan opiskelijoille.

STM selvitti keväällä 2018 ammattikorkeakouluopiskelijoiden harjoittelujen järjestämistä. Selvityksen mukaan vuonna 2017 ammattikorkeakoulujen ja soten toimintayksiköiden välillä oli yli 13 700 harjoittelusopimusta, joista 70 prosentin perusteella maksettiin korvauksia. Harjoittelumaksuihin meni vuonna 2017 yhteensä 8,3 miljoonaa euroa, mikä vastasi yli prosenttia ammattikorkeakoulujen valtionrahoituksesta. Diakin koulutustarjonta painottuu vahvasti sosiaali- ja terveysalalle. Diakissa harjoitteluista maksettavat korvaukset ovat vuosittain noin 500 000 euroa ja niitä on maksettava lähes kaikille sote-alan harjoittelupaikoille. Maksujen osuus on Diakissa noin 2,5 % sen saamasta valtionrahoituksesta. Harjoittelumaksut rasittavat suurten sote-alan kouluttajien taloutta erityisen rankasti, vaikka ne tuottavat eniten alalla tarvittavia työntekijöitä. Harjoitteluista perittävät maksut ovat pois ammattikorkeakoulun tarjoamasta opetuksesta ja ohjauksesta.

Ammatillisen koulutuksen (sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja) osalta harjoitteluista (koulutussopimus) perittävät maksut on kielletty OKM:n lainsäädännöllä. Yliopistojen lääkärikoulutuksen harjoitteluista on säädetty STM:n valmistelemassa lainsäädännössä. Merkittävää on myös, että muilla ammattikorkeakoulujen koulutusaloilla ei vastaavaa harjoitteluiden korvauskäytäntöä pääsääntöisesti ole. Opiskelijat saavat muilla aloilla harjoitteluistaan usein palkkaa. Sosiaali- ja terveysalalla opiskelijat harjoittelevat lähes poikkeuksetta palkatta.

Harjoittelu on pakollinen lainsäädännöllä määritelty osa ammattipätevyiden hankkimista. Samalla se tarjoaa työnantajille mahdollisuuden tulevien terveysalan ammattilaisten rekrytointiin. Opiskelijat ovat työyhteisöille voimavara.

Suomessa on 20 ammattikorkeakoulua, jotka kouluttavat sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia. Tutkinnon suorittajia on vuosittain noin 10 000. Sote-maakunnalla on järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi oltava toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö sekä hallinnollinen ja muu henkilöstö. Suuri osa tästä henkilöstöstä koulutetaan ammattikorkeakouluissa, jotka on nähtävä sote-maakuntien strategisina kumppaneina. Tutkinto-opiskelijoiden harjoittelujen lisäksi kumppanuuteen kuuluvat henkilöstön osaamisen ja täydenniskoulutuksen järjestäminen sekä toiminnan kehittäminen mm. opinnäyteyhteistyö- sekä muussa tutkimus- ja kehittämistyössä. Maksuista luopuminen mahdollistaa ammattikorkeakoulujen opettajien nykyistä vahvemman ohjauspanoksen työpaikoilla ja hyödyttää sen myötä myös erilaista yhteistä kehittämistyötä. Harjoittelu- ja kehittäisyhteistyön tulee kattaa myös mahdolliset yksityiset palvelun tuottajat.

Diakonia-ammattikorkeakoulun puolesta

Tapio Kujala

Toimitusjohtaja, rehtori